

На основу члана 57.став 1. Закона о основама система образовања и васпитања („Сл.гласник РС“. Бр.72/09; 52/2011; 55/2013) и члана 23 Статута школе а у вези са Правилником о протоколу поступања у установи у одговору на насиље, злостављање и занемаривање донетог од стране министра просвете, Школски одбор ОШ „Момчило Настасијевић“ Горњи Милановац, на седници одржаној дана 27.12.2013 .године, донео је

ПРАВИЛНИК О ПРОТОКОЛУ ПОСТУПАЊА У ШКОЛИ У ОДГОВОРУ НА НАСИЉЕ, ЗЛОСТАВЉАЊЕ И ЗАНЕМАРИВАЊЕ

Члан 1.

Овим Правилником прописује се садржај и начин спровођења превентивних и интервентних активности, услови и начин за процену ризика, начин заштите од насиља, злостављања и занемаривања, праћење ефеката предузетих мера и активности у простору седишта школе, као и ван седишта школе у ком се остварује образовно – васпитни рад.

Члан 2.

Превенција насиља, злостављања и занемаривања, планира се развојним планом и саставни део је годишњег плана рад. Школа програмом заштите од насиља, злостављања и занемаривања одређује мере и активности које обезбеђују развијање и неговање позитивне атмосфере и и безбедно окружење (у даљем тексту: програм заштите)

Члан 3.

Програм заштите утврђује се на основу анализе стања безбедности, присутности различитих облика и интензитета насиља, злостављања и занемаривања, специфичности саме школе и резултата самовредновања и вредновања квалитета рад установе. Програмом заштите дефинишу се превентивне и интервентне активности, одговорна лица и временска динамика остваривања.

Члан 4.

Програм заштите садржи:

- Начине на који се превентивне мере и активности уграђују у свакодневни живот и рад школе (наставне и ваннаставне активности), на свим нивоима (појединац, одељенска заједница, ученички парламент, вршљачки тим, стручни органи школе, родитељски састанци, родитељи –индивидуално и групно, савет родитеља);
- Стручно усавршавање запослених ради унапређења компетенција запослених за превентивни рад, благовремено уочавање, препознавање, реаговање на насиље, злостављање и занемаривање;
- Начине информисања о обавезама и одговорностима у области заштите од насиља,злостављања и занемаривања;
- Подстицање и оспособљавање ученика за активно учествовање у раду одељенске заједнице, ученичког парламента, школског одбора и стручних органа школе;
- Садржаје и начине за појачан васпитни рад ради развијања самоодговорног и друштвено одговорног понашања;
- Поступке за рано препознавање ризика од насиља, злостављања и занемаривања;
- Начине за реаговање на насиље, злостављање и занемаривање, улоге и одговорности и поступањ у интервенцији када постоји сумња или се оно догађа;
- Облике и садржаје рада са свим ученицима , односно онима који трпе, чине или су сведоци насиља, злостављања и занемаривања;
- Начине, облике и садржаје сарадње са породицом, јединицом локалне самоуправе, надлежним органом унутрашњих послова, центром за социјални рад, здравственом службом;
- Начине праћења, вредновања и извештавања органа установе о остваривању и ефектима програма заштите, а нарочито у односу на:
 1. учесталост инцидентних ситуација и број пријава;
 2. заступљености различитих облика и нивоа насиља, злостављања и занемаривања;

3. број повреда;
4. учесталост и број васпитно-дисциплинских поступака против ученика и дисциплинских поступака против запослених;
5. остварене обуке у превенцији насиља, злостављања и занемаривања и потребе даљег усавршавања;
6. број и ефекат акција које промовишу сарадњу, разумевање и помоћ вршњака;
7. степен и квалитет укључености родитеља у живот и рад установе;
8. друге параметре.

Члан 5.

Школа има посебан тим за заштиту од насиља, злостављања и занемаривања (у даљем тексту: тим за заштиту)

Чланове и руководиоца тима за заштиту одређује директор установе из реда запослених (наставника, стручних сарадника) и броји 7 чланова. Директор одређује стручног сарадника или другог запосленог - члана тима за заштиту, као одговорног за вођење и чување документације о свим ситуацијама насиља, злостављања и занемаривања у којима тим за заштиту учествује.

Члан 6.

Школа може да укључи у тим за заштиту представнике родитеља, локалне заједнице, ученичког парламента и по потреби одговарајуће стручњаке (социјални радник, специјални педагог и др.)

Члан 7.

Задаци тима за заштиту су:

- припрема програма заштите;
- информисање ученика, запослених и родитеља о планираним активностима и могућностима тражења подршке и помоћи од тима за заштиту;
- учешће у обукама и пројектима за развијање компетенција потребних за превенцију насиља, злостављања и занемаривања;
- предлагање мера превенције и заштите, организација консултација и учешће у поступку процене ризика и доношења одлука о поступцима у случајевима сумње или дешавања насиља, злостављања и занемаривања;
- укључивање родитеља у превентивне и интервентне мере и активности;
- праћење и процена ефеката предузетих мера за заштиту ученика и давање одговарајућих предлога директору;
- сарадња са стручњацима из других надлежних органа, организација, служби и медија ради свеобухватне заштите ученика од насиља, злостављања и занемаривања;
- вођење и чување документације (лице које одреди директор из реда чланова)
- извештавање стручних тела и органа управљања.

Члан 8.

У школи се спроводе интервентне активности као одговор на насиље, злостављање и занемаривање у виду мера и активности којима се оно зауставља, осигурава безбедност учесника (оних који трпе, чине или сведоче), смњује ризик од понављања, ублажавају последице за све учеснике и прате ефекти предузетих мера.

Члан 9.

Како би се примениле одговарајуће интервентне активности извршено је разврставање насиља, злостављања и занемаривања по нивоима:

Први ниво

Облици **физичког** насиља и злостављања су : ударање чврга, гурање, штипање, гребане, гађање, чупање, уједање, саплитање, шутирање, прљање, уништавање ствари.

Облици **психичког** насиља и злостављања су: омаловажавање, оговарање, вређање, ругање, називање погрдним именима, етикетирање, имитирање, „прозивање“.

Облици **социјалног** насиља и злостављања су: добацивање, подсмивање, искључивање из групе или заједничких активности, фаворизовање на основу различитости, ширење гласина. Облици **сексуалног** насиља и злостављања су неумесно са сексуалном поруком : добацивање, псовање, ласцивни коментари, ширење прича, етикетирање, сексуално недвосмислена гестикулација:

Облици насиља и злостављања злоупотребом **информационих технологија** и других комуникационих програма су: узнемиравајуће позивање, слање узнемиравајућих порука СМС-ом, ММС-ом.

Други ниво

Облици **физичког** насиља и злостављања су : шамарање, ударање, гажење, цепање одела, „шутке“, затварање, плување, отимање и уништавање имовине, измицање столице, чупање за уши и косу:

Облици **психичког** насиља и злостављања су: уцењивање, претње, неоправдано кажњавање, забрана комуницирања, искључивање, манипулисање.

Облици **социјалног** насиља и злостављања су: сплеткарење, ускраћивање пажње од стране групе (игнорисање), неукључивање, неприхватање, манипулисање, искоришћавање.

Облици **сексуалног** насиља и злостављања су: сексуално додиривање, показивање порнографског материјала, показивање интимних делова тела, свлачење.

Облици насиља и злостављања злоупотребом **информационих технологија** и других комуникационих програма су: оглашавање, снимање и слање видео записа, злоупотреба блогова, форума и четовања, снимање камером појединаца против њихове воље, снимање камером насилних сцена, дистрибуирање снимака и слика.

Трећи ниво

Облици **физичког** насиља и злостављања су : туча, дављење, бацање, проузроковање опекотина и других повреда, ускраћивање хране и сна, излагање ниским температурама, напад оружјем.

Облици **психичког** насиља и злостављања су: застрашивање, уцењивање уз озбиљну претњу, изнуђивање новца или ствари, ограничавање кретања, навођење на коришћење наркотичких средстава и психоактивних супстанци, укључивање у деструктивне групе и организације.

Облици **социјалног** насиља и злостављања су: претње, изолација, малтретирање групе према појединцу или групи, организовање затворених група (кланова) које има за последицу повређивање других.

Облици **сексуалног** насиља и злостављања су: завођење од стране одраслих, подвођење, злоупотреба положаја, навођење, изнуђивање и принуда на сексуални чин, силовање, инцест. Облици насиља и злостављања злоупотребом **информационих технологија** и других комуникационих програма су: снимање насилних сцена , дистрибуирање снимака и слика, дечија порнографија.

Члан 10.

У школи се у зависности од нивоа насиља, злостављања и занемаривања предузимају одређене **интервентне мере и активности**.

- *На првом нивоу* активности предузима самостално одељенски старешина, наставник у сарадњи са родитељем у смислу појачаног васпитног рада, одељенском заједницом, групом ученика и индивидуално.
- *На другом нивоу* активности предузима одељенски старешина у сарадњи са педагогом, психологом, тимом за заштиту и директором, уз обавезно учешће родитеља, у смислу појачаног васпитног рада. Уколико појачани васпитни рад није делотворан , директор покреће васпитно – дисциплински поступак и изриче меру , у складу са Законом.
- *На трећем нивоу*, активности предузима директор са тимом за заштиту уз обавезно ангажовање родитеља и надлежних органа, организација и служби (центар за социјални рад, здравствена служба, полиција и друге организације и службе) Уколико

присуство родитеља није у најбољем интересу ученика тј. може да му штети, угрози његову безбедност или омета поступак у школи, директор обавештава центар за социјални рад, односно полицију.

На овом нивоу обавезни васпитни рад који је у интезитету примерен потребама ученика, као и покретање васпитно дисциплинскиг поступка и изрицање мера у складу са Законом. Ако је за рад са учеником ангажована и друга организација или служба, школа остварује сарадњу са њом и међусобно усклађује активности.

Члан 11.

Информације о насиљу, злостављању и занемаривању од ученика прикупља по правилу психолог, педагог односно друго задужено лице у школи-одељенски старешина или члан тима за заштиту.

Члан 12.

Изјаву о насиљу, злостављању и занемаривању ученик даје директору у присуству психолога или педагога и родитеља, осим ако је родитељ спречен да присуствује.

Изузетно, ако постоји сумња или сазнање на насиље, злостављање и занемаривање ученика у породици, директор обавештава центар за социјални рад и полицију, који обавештавају родитеља у складу са законом.

Уколико се ради о догађају који захтева предузимање неодложних интервентних мера и активности, директор обавештава родитеља и у процес заштите укључује центар за социјални рад.

Ако постоји сумња да насилни догађај може да има елементе кривичног дела или прекршаја, директор обавештава родитеље и полицију.

Члан 13.

Када је запослени починилац насиља, злостављања и занемаривања према ученику у школи, директор предузима мере према запосленом у складу са законом, а према ученику мере заштите и подршку (план заштите) на основу Правилника о протоколу.

Када је родитељ починилац насиља и злостављања према запосленом, школа је дужна одмах да обавести полицију.

Када је ученик починилац насиља према запосленом, директор је дужан да обавести родитеља, а у зависности од случаја и полицију, односно центар за социјални ра; да покрене васпитно дисциплински поступак и да изрекне васпитно дисциплинску меру у складу са законом.

Уколико постоји сумња да је починилац насиља, злостављања и занемаривања треће одрасло лице према ученику, директор је обавезан да истовремено обавести родитеља детета које је изложено насиљу, злостављању и занемаривању, надлежни центар за социјални рад и полицију.

Када се насиље и злостављање дешава у установи између одраслих лица (запослени- запослени, запослени-родитељ; запослени, родитељ-треће лице) директор предузима мере у складу са законом.

Члан 14.

У поступку заштите детета и ученика од насиља, злостављања и занемаривања школа је дужна да: поступак води ефикасно и економично; обезбеди заштиту и поверљивост података до којих дође пре и у току поступка; да ученика не излаже поновном и непотребном давању изјава.

Члан 15.

Редослед поступања у интервенцији:

1. проверавање сумње или откривање насиља, злостављања и занемаривања обавља се прикупљањем информација- директно или индиректно.

Прикупљање информација има за циљ утврђивање релевантних чињеница на основу којих се потврђује или одбацује сумња на насиље, злостављање и занемаривање. Током

прикупљања информација поштују се принципи утврђени Конвенцијом и правила која се примењују у поступцима у којима учествује малолетно лице-ученик.

Школа проверава сваку информацију о могућем насиљу, злостављању и занемаривању. Врши се преглед видео записа . када родитељ пријави директору непримерено понашање запосленог према детету, директор поступа у складу са законом.

У случају сумње појачава се васпитни рад и прати понашање учесника.Када се потврди сумња директор и тим за заштиту предузимају мере и активности за извршено насиље, злостављање и занемаривање.

2. заустављање насиља и злостављања и смиривање учесника је обавеза свих запослених у школи а нарочито најближег присутног запосленог и дежурног наставника да одлучно прекине све активности, раздвоји и смири учеснике у акту насиља.

У случају да запослени процени да је сукоб високо ризичан и да не може сам да га заустави, одмах ће тражити помоћ.

3. обавештавање родитеља и предузимање хитних акција по потреби (пружање прве помоћи, обезбеђивање лекарске помоћи, обавештавање полиције и центра за социјални рад) обавља се одмах након заустављања насиља и злостављања.

Уколико родитељ није доступан или његово обавештавање није у најбољем интересу детета и ученика, школа одмах обавештава центар за социјални рад.

4. консултације у школи се врши ради: разјашњавања околности, анализирања чињеница на што објективнији начин, процене нивоа насиља и злостављања, нивоа ризика и предузимања одговарајућих мера и активности, избегавања конфузије и спречавања некоординисане акције.

У консултације у школи укључују се: одељенски старешина, дежурни наставник, психолог, педагог, тим за заштиту, директор, ученички парламент.

Уколико у току консултација у школи директор и тим за заштиту, услед сложених околности не могу са сигурношћу да процене ниво насиља, злостављања и занемаривања, као и да одреде мере и активности, у консултације укључују надлежне органе и друге организације и службе: Министарство просвете-школску управу, центар а социјални рад, полицију, здравствену службу и др.

5. мере и активности предузимају се за све нивое насиља и злостављања. Оперативни план заштите (у даљем тексту: план заштите) сачињава се за конкретну ситуацију другог и трећег нивоа за ученике- учеснике насиља и злостављања (оне који трпе, који чине и који су сведоци насиља и злостављања).

План заштите зависи од: врсте и тежине насилног чина, последица насиља по појединца и колектив, број учесника и сл.

План заштите садржи: активности усмерене на промену понашања-појачани васпитни рад, рад са родитељима, рад са одељенском заједницом, укључивање ученичког парламента и савета родитеља, а по потреби и органа управљања; носиоце тих активности временску динамику; начине којима ће се обезбедити поновно укључивање свих учесника насиља, занемаривања и злостављања у заједницу. Мере и активност треба да буду предузете уз учешће ученика и да буду у складу са његовим развојним могућностима. Када тим за заштиту процени да постоји потреба да се, осим појачаног васпитног радаили васпитног рад који у интезитету одговара потребама ученика, прилагоди и образовни рад, предложиће тиму за пружање додатне подршке ученицима припрему индивидуалног образовног плана.

План заштите сачињава тим за заштиту заједно са одељенским старешином, психологом, педагогом (уколико нису чланови тима за заштиту), директором и родитељем, а по потреби и са другим надлежним организацијама и службама. У припрему плана заштите, када год је могуће, школа ће укључити представнике одељенске заједнице, ученичког парламента, као и ученике- учеснике у насиљу и злостављању.

План заштите укључује и информације о мерама и активностима које школа предузима самостално, у сарадњи са другим надлежним организацијама и службама и када друге надлежне организације и службе спроводе активности самостално. Када су у мере и активности укључене друге организације и службе, одређују се задаци, одговорна лица, динамика и начин међусобног извештавања.

За трећи ниво насиља и злостављања директор установе подноси пријаву надлежним органима, организацијама и службама и обавештава Министарство просвете односно надлежну школску управу у року од 24 сата. Пре пријаве обавља се разговор са родитељима, осим ако тим за заштиту, полиција или центар за социјални рад процене да тиме може да буде угрожен најбољи интерес ученика.

Уколико је комуникација са медијима неопходна, одговоран је директор, осим ако је директор учесник насиља, злостављања или занемаривања. У том случају комуникацију са медијима остварује председник органа управљања.

6. ефекте предузетих мера и активности прати установа (одељенски старешина, тим за заштиту, психолог и педагог) ради провере успешности, даљег планирања заштите и других активности школе.

Школа прати понашање ученика које је трпело и које је извршило насиље и злостављање, али и ученика који су индиректно били укључени (сведоци).

Прати се и укљученост родитеља и других надлежних органа, организација и служби. Ефекте предузетих мера прате надлежне службе Министарства просвете.

Члан 16.

У спровођењу превентивних и интервентних мера и активности школа:

- прати остваривање програма заштите у школи
- евидентира случајеве насиља, злостављања и занемаривања другог и трећег нивоа
- прати остваривање конкретних планова заштите другог и трећег нивоа
- анализира стање и извештава.

Члан 17.

Одељенски старешина бележи насиље на **првом нивоу**; прати и процењује делотворност предузетих мера и активности; подноси извештај тиму за заштиту, у складу са динамиком предвиђеном програмом заштите.

Члан 18.

О случајевима који захтевају укључивање тима за заштиту (други и трећи ниво) документацију (службене белешке и сви други облици евидентирања података о лицу, догађају, предузетим радњама и др.) води чува и анализира за потребе школе психолог или педагог, а изузетно други члан тима за заштиту кога је одредио директор. Тим подноси извештај директору два пута годишње. Директор извештава орган управљања, савет родитеља и ученички парламент.

Члан 19.

Извештај о остваривању програма заштите је саставни део годишњег извештаја о раду установе и доставља се Министарству просвете, односно надлежној школској управи. Извештај садржи: анализу ефеката превентивних мера и активности и резултате самовредновања, предузете интервентне мере и активности, као и њихове ефекте.

Члан 20.

Директор одлучује о дозволи приступа документацији и подацима у поступку заштите ученика, осим ако је на основу закона, а на захтев суда, односно другог надлежног органа обавезан да их достави. Коришћење документације у јавне сврхе мора бити у складу са законом.

Члан 21.

На основу анализе стања, праћење насиља, злостављања и занемаривања, вредновања квалитета и ефикасности предузетих мера и активности у области превенције и

интервенције, школа дефинише даљу политику заштиту ученика од насиља, злостављања и занемаривања.

Члан 22.

Ступањем на снагу овог Правилника престају да важе одредбе Правилника о протоколу поступању у школи у одговору на насиље, занемаривање и злостављање бр.767/11 од 28.06.2011 године

Председник Школског одбора
Драгана Матовић

Правилник је заведен под деловодним бројем: 785/13 од 27.12.2013 године објављен на огласној табли школе 27.12.2013 године а ступио на снагу 03.01.2014. године.

Секретар школе
Вера Будеша